

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตประจำปีบัญชี 2563

การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต (Fraud Risk Assessment)

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ในการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้น ก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ไม่เป็นการเพิ่มภาระงานวัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อให้องค์กรมีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ

กรอบการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

กรอบตามหลักการของการควบคุมภายในองค์กร (Control Environment) ตามมาตรฐาน COSO 2013 (Committee of Sponsoring Organization 2013) ซึ่งเป็นมาตรฐาน ที่ได้รับการยอมรับมาตั้งแต่เริ่มประกาศใช้เมื่อปี 1992 โดยที่ผ่านมา มีการออกแนวทางด้านการควบคุมภายในเพิ่มเติมอีก 3 ครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อปี 2006 เป็นแนวทางด้านการทำรายงานทางการเงิน Internal Control over Financial Report - Guidance for Small Public Companies ครั้งที่ 2 เมื่อปี 2009 เป็นแนวทางด้านการกำกับติดตาม Guidance on Monitoring of Internal Control ครั้งที่ 3 ในปี 2013 เป็นแนวทางเพิ่มเติมด้านการควบคุมภายใน Internal Control - Integrated Framework : Framework and Appendices การปรับปรุงในปี 2013 นี้ยังคงยึดกรอบแนวคิดเดิมของปี 1992 ที่กำหนดให้มีการควบคุมภายในแต่เพิ่มเติมในส่วนอื่นๆ ให้ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มเติมเรื่องการสอดส่องในภาพรวมของการกำกับดูแลกิจการ ดังนั้น การควบคุมภายใน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการตอบสนองต่อความคาดหวังของกิจการในการป้องกัน ฝ้าระวัง และตรวจสอบการทุจริตภายในองค์กร

กรอบหรือภาระงานในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

- Corrective** : แก้ไขปัญหาที่เคยรับรู้ว่าจะเกิด สิ่งที่มีประวัติอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะไม่ให้เกิดซ้ำอีก
- Detective** : ฝ้าระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง ทำอย่างไรจะตรวจพบ ต้องสอดส่องตั้งแต่แรก ตั้งข้อบ่งชี้บางเรื่องที่น่าสงสัยทำการลดระดับความเสี่ยงนั้นหรือให้ข้อมูลเบาแก่ผู้บริหาร
- Preventive** : ป้องกัน หลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่นำไปสู่การสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิด ในส่วนที่พฤติกรรมที่เคยรับรู้ว่าจะเคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่ามีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำอีก (Know Factor) ทั้งที่รู้ว่าทำไปมีความเสี่ยงต่อการทุจริต จะต้องหลีกเลี่ยงด้วยการปรับกระบวนการทำงานใหม่ ไม่เปิดช่องว่างให้การทุจริตเข้ามาได้
- Forecasting** : การพยากรณ์ประมาณการสิ่งที่จะเกิดขึ้นและป้องกันป้องปรามล่วงหน้าประเด็นที่ไม่คุ้นเคย ในส่วนที่เป็นปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้าในอนาคต (Unknown Factor)

กิจกรรมการควบคุมการทุจริต (Fraud Control Activity)

กิจกรรมการควบคุมการทุจริตเป็นการกระทำที่จัดตั้งขึ้นโดยผ่านนโยบายและระเบียบปฏิบัติที่ช่วยให้มั่นใจว่าแนวทางของฝ่ายบริหารในการลดความเสี่ยงด้านการทุจริตเกิดขึ้นในเชิงปฏิบัติ กิจกรรมการควบคุม การทุจริต เป็นระเบียบปฏิบัติหรือกระบวนการที่มีเจตนาเฉพาะเพื่อป้องกันการเกิดขึ้นของการทุจริต หรือตรวจจับได้อย่างรวดเร็วเมื่อเกิดการทุจริตขึ้น กิจกรรมการควบคุมการทุจริตโดยทั่วไปอาจมองได้ว่าเป็นทั้งส่วนที่ใช้ป้องกัน (ออกแบบเพื่อหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ทุจริตหรือรายการที่นำไปสู่การทุจริต) หรือส่วนที่ใช้ตรวจจับ (ออกแบบเพื่อให้สามารถค้นพบเหตุการณ์หรือรายการทุจริตหลังผ่านกระบวนการขั้นต้นที่นำไปสู่การทุจริต) การเลือก พัฒนา นำมาใช้ และตรวจติดตามกิจกรรมการควบคุมเพื่อการป้องกันและตรวจจับการทุจริต เป็นส่วนสำคัญของการบริหารความเสี่ยงด้านการทุจริต กิจกรรมการควบคุมการทุจริตเป็นเอกสารที่กำหนดวิธีปฏิบัติและผู้รับผิดชอบ ในการระบุความเสี่ยง และชนิดของการทุจริต กิจกรรมการควบคุมการทุจริตจึงเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบ การบริหารความเสี่ยงด้านการทุจริตของการควบคุมภายใน องค์กรเลือกพัฒนา และนำกิจกรรมการควบคุมมาใช้ เกี่ยวกับการป้องกันและการตรวจจับ เพื่อลดความเสี่ยงจากเหตุการณ์ทุจริตที่อาจเกิดขึ้นหรือไม่ถูกตรวจพบได้ อย่างทันเวลา

ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

- 1) ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต (เฉพาะหน่วยงานที่มีภารกิจให้บริการ ประชาชน อนุมัติ หรืออนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทาง ราชการ พ.ศ.2558)
- 2) ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
- 3) ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

การเตรียมการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ก่อนทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ต้องทำการคัดเลือกงานหรือกระบวนการจากภารกิจ ในแต่ละประเภท ที่จะทำการประเมิน โดยเฉพาะการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต และจัดเตรียม ข้อมูลขั้นตอนการปฏิบัติงาน หรือแนวทาง หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการประเมิน ความเสี่ยงการทุจริตตามขั้นตอน

เลือกงานด้านที่จะ
ทำการประเมิน
ความเสี่ยงการ
ทุจริต

เลือกกระบวนการ
จากงานที่จะทำการ
ประเมินความเสี่ยง
การทุจริต

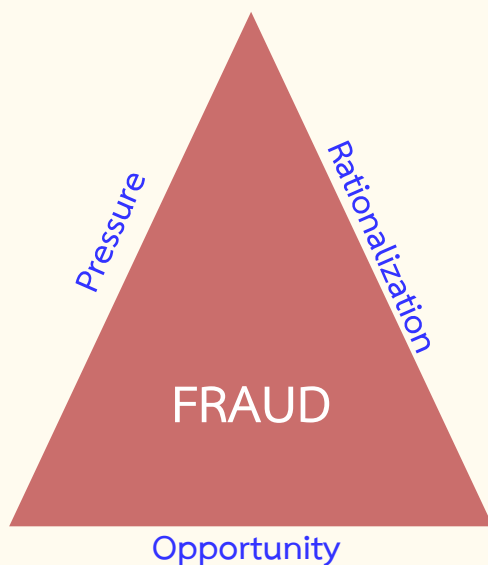
เตรียมข้อมูล ขั้นตอน แนวทาง
หรือเกณฑ์การปฏิบัติงาน
ของกระบวนการที่จะทำการประเมิน
ความเสี่ยงการทุจริต

พฤติกรรมและปัจจัยที่นำไปที่ทำให้เกิดการทุจริต

ปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริตจะประกอบไปด้วย 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้

1. **Pressure /Incentive** แรงกดดันหรือแรงจูงใจ ซึ่งอาจจะมาจากความยากจน ความจำเป็นต้องใช้เงิน การติดการพนัน การทำผลงานที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมาย หรืออาจเกิดจากความต้องการส่วนตัว อยากเลียนแบบคนอื่น เช่น ใช้ของแบรนด์เนม ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นต้น
2. **Opportunity** โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่างๆ คุณภาพการควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน
3. **Rationalization** การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำ หมายถึง จิตใต้สำนึกของคนรู้ว่า อะไรดี อะไรไม่ดี แต่เมื่อมีแรงกดดัน มีโอกาสที่จะทำทุจริต ก็จะหาเหตุผลสนับสนุนหลอกตัวเอง หลอกผู้อื่นว่าไม่ผิด เช่น แคยมั้ย ชั่วคราวเดี๋ยวเอามาคืน เป็นต้น

สามเหลี่ยมทุจริต (The Fraud Triangle)

ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มี 9 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การระบุความเสี่ยง
- 2) การวิเคราะห์สถานะความเสี่ยง
- 3) เมทริกส์ระดับความเสี่ยง
- 4) การประเมินการควบคุมความเสี่ยง
- 5) แผนบริหารความเสี่ยง
- 6) การจัดทำรายงานผลการเฝ้าระวังความเสี่ยง
- 7) จัดทำระบบการบริหารความเสี่ยง
- 8) การจัดทำรายงานการบริหารความเสี่ยง
- 9) การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนการบริหารความเสี่ยง

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการทุจริต

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการทุจริต เป็นการวิเคราะห์โอกาสที่จะเกิดผลกระทบของความเสี่ยง เพื่อประเมินโอกาสและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ดำเนินการวิเคราะห์และจัดลำดับความเสี่ยง โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินมาตรฐานที่จะใช้ในการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต ได้แก่ ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) และระดับความเสี่ยง

ตารางอธิบายโอกาสเกิดเหตุการณ์ (Likelihood)

ระดับ (Level)	คำจำกัดความ (Definition)	
	โอกาสและความน่าจะเป็น (Opportunity and Probability)	ความถี่ (Frequency)
5 สูง (High)	มีโอกาสเกิดขึ้นสูง (มากกว่า 50%)	ภายใน 1 สัปดาห์ เกิดขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 1 ครั้ง
4 ค่อนข้างสูง (Nearly High)	มีโอกาสเกิดขึ้นค่อนข้างสูง (31 - 50%)	ภายใน 1 เดือน เกิดขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 1 ครั้ง
3 ปานกลาง (Medium)	มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในบางครั้ง (11 - 30%)	ภายใน 1 ปี เกิดขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 1 ครั้ง
2 ค่อนข้างต่ำ (Nearly Low)	แทบจะไม่มีโอกาสเกิดขึ้น (6 - 10%)	มากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 3 ปี เกิดขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 1 ครั้ง
1 ต่ำ (Low)	เกิดขึ้นได้ยากมาก (น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5%)	เหตุการณ์นี้ไม่เคยเกิดขึ้น หรือ มากกว่า 3 ปี เกิดขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 1 ครั้ง

ตารางอธิบายผลกระทบจากเหตุการณ์ (Impact)

ระดับ (Level)	ด้านการดำเนินงาน	ด้านภาพลักษณ์ ชื่อเสียง	ด้านกฎหมาย และข้อบังคับ
5 สูง (High)	การให้บริการหยุดชะงักตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้บริการอย่างมาก	มีการเผยแพร่ข่าวทางลบผ่านช่องทางสื่อมวลชน และสังคมออนไลน์ มากกว่า 3 วัน	ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อบังคับหรือกฎหมายหรือสัญญา หรือข้อตกลง และมีผลตามมาในทางปฏิบัติที่รุนแรง ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ก่อให้เกิดความเสียหายด้านการเงิน
4 ค่อนข้างสูง (Nearly High)	การให้บริการหยุดชะงักไม่เกิน 24 ชั่วโมง ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญ	มีการเผยแพร่ข่าวทางลบผ่านช่องทางสื่อมวลชน และสังคมออนไลน์ 3 วัน	ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อบังคับหรือกฎหมายหรือสัญญา หรือข้อตกลง และมีผลตามมาในทางปฏิบัติที่รุนแรง ก่อให้เกิดความเสียหายด้านการเงิน แต่ไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี
3 ปานกลาง (Medium)	การให้บริการหยุดชะงักไม่เกิน 12 ชั่วโมง ส่งผลกระทบต่อกระบวนการภายในและส่งผลกระทบต่อผู้ใช้บริการเล็กน้อย	มีการเผยแพร่ข่าวทางลบผ่านช่องทางสื่อมวลชน และสังคมออนไลน์ 2 วัน	ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อบังคับหรือกฎหมายหรือสัญญา หรือข้อตกลง ไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายด้านการเงิน แต่ต้องชี้แจงต่อหน่วยงานกำกับดูแลอย่างเป็นทางการ
2 ค่อนข้างต่ำ (Nearly Low)	การให้บริการหยุดชะงักไม่เกิน 5 ชั่วโมง ส่งผลกระทบต่อกระบวนการภายใน แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ	มีการเผยแพร่ข่าวทางลบผ่านช่องทางสื่อมวลชน และสังคมออนไลน์ 1 วัน	ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อบังคับหรือกฎหมายหรือสัญญา หรือข้อตกลง ไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายด้านการเงิน ไม่ต้องชี้แจงต่อหน่วยงานกำกับดูแล
1 ต่ำ (Low)	การให้บริการไม่หยุดชะงัก ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ	ไม่มีการเผยแพร่ข่าวทางลบ และไม่มีการเผยแพร่ข่าวผ่านช่องทางสื่อมวลชน และสื่อสังคมออนไลน์ (สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และเว็บไซต์ข่าว	ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบหรือข้อบังคับหรือสัญญาหรือข้อตกลง

ระดับความเสี่ยง (Degree of Risk) แสดงถึงความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณาจากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส x ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ 4 ระดับ ดังนี้

เกณฑ์ระดับความเสี่ยง		ความหมาย
สูง (H: High)	(20-25)	ความเสี่ยงที่มีความสำคัญสูงมาก จำเป็นต้องได้รับการจัดการทันที
ค่อนข้างสูง (NH: Nearly High)	(10-16)	ความเสี่ยงที่มีความสำคัญสูง จะต้องได้รับการจัดการในลำดับถัดมา
ปานกลาง (M: Medium)	(5-9)	ความเสี่ยงที่มีความสำคัญ และต้องติดตามการปฏิบัติตามมาตรการจัดการความเสี่ยงที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันอย่างเคร่งครัด
ค่อนข้างต่ำ (NL: Nearly Low)	(3-4)	ความเสี่ยงที่มีความสำคัญน้อย อยู่ในระดับที่ผู้บริหารยอมรับได้ แต่ต้องติดตามอย่างสม่ำเสมอ
ต่ำ (L: Low)	(1-2)	ความเสี่ยงที่มีความสำคัญน้อย อยู่ในระดับที่ผู้บริหารยอมรับได้

ระดับความเสี่ยง (Risk Level)		โอกาสที่จะเกิด (Likelihood Rating)				
		1 ต่ำ	2 ค่อนข้างต่ำ	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้างสูง	5 สูง
ผลกระทบ (Impact Rating)	5 - สูง	M5	NH10	NH15	H20	H25
	4 - ค่อนข้างสูง	NL4	M8	NH12	NH16	H20
	3 - ปานกลาง	NL3	M6	M9	NH12	NH15
	2 - ค่อนข้างต่ำ	L2	NL4	M6	M8	NH10
	1 - ต่ำ	L1	L2	NL3	NL4	M5

เมื่อพิจารณาจากโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของปัจจัยเสี่ยง แล้วนำผลมาพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงและผลกระทบของความเสี่ยงต่อภารกิจของธนาคารว่า ก่อให้เกิดระดับของความเสี่ยงในระดับใด ซึ่งจะทำให้ทราบว่าความเสี่ยงใดมีความเสี่ยงสูงสุดที่ต้องมีการบริหารจัดการก่อน

ธ.ก.ส. ได้แบ่งการทุจริตเป็น 3 ด้าน คือ 1. ด้านปัจจัยทุจริตที่เกิดจากคน 2. ด้านปัจจัยการทุจริตที่เกิดจากกระบวนการ 3. ด้านปัจจัยการทุจริตที่เกิดจากระบบงาน

ตารางการวิเคราะห์ความเสี่ยง

การชี้บ่ง/ระบุความเสี่ยง (Risk Identification)					ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk Analysis Result)		
การวิเคราะห์เหตุการณ์ความเสี่ยง (Risk Scenario Analysis)			ปัจจัยเสี่ยง (Risk Factor)	การควบคุมที่มีอยู่ (Existing Control)	ผลกระทบ (Impact)	โอกาสเกิดเหตุการณ์ (Likelihood)	ระดับความเสี่ยง (Risk Level)
แหล่งความเสี่ยง (Risk Source)	เหตุการณ์ (Event)	ผลของเหตุการณ์ (Consequence)					
บุคลากร	พนักงานขาดความซื่อสัตย์สุจริต จริยธรรม และจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน	อัตราการกระทำผิดไม่ลดลงเกิดการกระทำผิดอย่างร้ายแรง ความเชื่อมั่นของลูกค้าธนาคารลดลง ทำให้เกิดความไม่มั่นคงในการดำเนินธุรกิจ	บุคลากรของธนาคารบางคนในยุคปัจจุบันขาดจิตสำนึกและวินัยทางการเงิน จึงอาจมีแรงขับเคลื่อนให้ทำการทุจริต	ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง และวิธีปฏิบัติของธนาคาร	3	4	NH12
ระบบงานที่ทันสมัยและตรวจจับการทุจริตได้ทันกับเหตุการณ์	หากตรวจพบการกระทำทุจริตที่ล่าช้า ย่อมส่งผลกระทบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ลูกค้าและธนาคาร ทำให้มูลค่าความเสียหายขยายเป็นวงกว้าง	ทำให้ธนาคารถูกลดความน่าเชื่อถือในการดำเนินธุรกิจ ทางด้านการเงิน เสื่อมเสียถึงภาพลักษณ์ขององค์กร	ระบบงานการตรวจจับการกระทำทุจริตที่ขาดคุณภาพ	ระบบการปฏิบัติด้านการเงินการธนาคาร และระบบการปฏิบัติงานด้านสินเชื่อของธนาคาร	3	4	NH12
กระบวนการ	กระบวนการในการปฏิบัติงานที่ขาดประสิทธิภาพ และขาดกลไกในการป้องกันเพื่อยับยั้งการกระทำทุจริต	ทำให้เกิดการกระทำทุจริต โดยอาศัยกระบวนการปฏิบัติงานที่ขาดประสิทธิภาพ ปรากฏตามจำนวนการกระทำผิดและมูลค่าความเสียหายที่เพิ่มมากขึ้น	กระบวนการที่ขาดประสิทธิภาพ เป็นช่องทางให้พนักงานกระทำการทุจริต	คู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงาน ซึ่งใช้ในการกำกับควบคุมกระบวนการปฏิบัติงานของธนาคาร ให้เป็นไปตามนโยบายและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง	3	4	NH12

การจัดทำแผนภูมิความเสี่ยงด้านการทุจริต

ผลกระทบ (Impact)	โอกาสที่จะเกิด (Likelihood)				
	1 ต่ำ	2 ค่อนข้างต่ำ	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้างสูง	5 สูง
5 - สูง	M5	NH10	NH15	H20	H25
4 - ค่อนข้างสูง	NL4	M8	NH12	NH16	H20
3 - ปานกลาง	NL3	M6	M9	NH12	NH15
2 - ค่อนข้างต่ำ	L2	NL4	M6	M8	NH10
1 - ต่ำ	L1	L2	NL3	NL4	M5

ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการทุจริต

จากการทำแผนภูมิความเสี่ยง (Risk Map) ที่ได้จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงและจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงด้านทุจริต สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยทุจริตที่เกิดจากคน ด้านปัจจัยการทุจริตที่เกิดจากกระบวนการ และด้านปัจจัยการทุจริตที่เกิดจากระบบงาน **จัดอยู่ในเกณฑ์ระดับความเสี่ยงที่ NH12 (ค่อนข้างสูง) ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่มีความสำคัญสูง จะต้องได้รับการจัดการในลำดับถัดมา**

2. ธนาคารมีมาตรการรองรับความเสี่ยงด้านการทุจริต โดยจัดทำแผนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของธนาคาร ปีบัญชี 2563 จำนวน 10 แผนงาน

แผน/มาตรการรองรับความเสี่ยง (Risk Response)

ปัจจัยการทุจริต จากคน	ปัจจัยการทุจริต จากกระบวนการ	ปัจจัยการทุจริต จากระบบงาน
การสอบทานความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ตามระเบียบฉบับที่ 50	โครงการรางวัล การบริหารจัดการดีเด่น (ส่วนงาน)	สื่อสารข้อพึงระมัดระวังจากผล การตรวจสอบระบบงาน ตรวจจับการทุจริต
การลงนามรับทราบและถือปฏิบัติตามคู่มือธรรมาภิบาล จริยธรรมธุรกิจ จรรยาบรรณกรรมการบริหารและพนักงาน	จัดทีมเข้าไปให้คำปรึกษากับสาขา สนจ. หรือส่วนงานที่เกิดการทุจริต ภายใน 7 วัน นับแต่วันทราบเรื่อง	พัฒนานวัตกรรมการกระบวนการ Surprise Check
โครงการปลูกฝังอุดมการณ์ในการประพฤติปฏิบัติตน และการทำงานให้สอดคล้องเหมาะสมกับค่านิยมและ จรรยาบรรณขององค์กรและเข้าใจถึงการดำเนินชีวิต ในแบบเศรษฐกิจพอเพียง		สื่อสารข้อพึงระมัดระวังจากผลการ ตรวจสอบระบบงานตรวจจับการทุจริต
โครงการเสริมสร้างศาสนสัมพันธ์ จัดกิจกรรมทางศาสนา		
กิจกรรมแสดงพลังต่อต้าน การทุจริตของส่วนงานใน สำนักงานใหญ่ ส่วนงานระดับจังหวัดและสาขาของธนาคาร		